

PODCAST Participatie van kinderen bij onveiligheid. Interview met twee consulenten.

Opgenomen door Nele Haedens, Agentschap Opgroeien, 2022

Episode 1 Tussen kind en sociaal werker

Nele: Goede middag, ik ben Nele Haedens, beleidsmedewerker binnen Agentschap Opgroeien. Ik ben heel blij dat jullie dit willen doen, jullie ervaringen delen over participatie van kleine kinderen binnen jeugdbescherming in dit geval. Ik vind het heel fijn dat wij dit gesprek kunnen doen, omdat jullie dit doen binnen jullie praktijk.

Misschien is het fijn dat jullie jezelf ook even voorstellen zodat de mensen weten wie hier rond de tafel zit.

Cindy: Ik ben Cindy. Ik werk sinds 1995 en in 1998 startte ik als consulent in het toenmalige Comité voor Bijzondere jeugdzorg, en momenteel dus in het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) van Ieper als consulent.

Yasmine: Ik ben Yasmine en ik werk op de sociale dienst van de jeugdrechtbank (SDJ) van Ieper, een 6-tal jaar ondertussen.

Nele: Dan zullen wij maar met de deur in huis vallen, wat betekent voor jullie participatie van kleine kinderen?

Cindy: Uiteindelijk werken wij met ouders, kinderen en gezinnen. Iedereen heeft er zijn stem, zeker kinderen. Want uiteindelijk werken wij hier dagelijks rond kinderen en wij vinden het heel belangrijk dat wij hun verhaal ook meenemen. Hoe jong ze ook zijn, heel concreet baby'tjes, zegt hun ontwikkeling al iets. Wij verwachten dat wij hen ook al kunnen zien. De interactie met hun ouders, dat is hun manier om iets te brengen. Ook naar die ontwikkeling, maar ook vanaf het moment dat zij iets van taal hebben, dat is meestal wanneer zij starten op school (2,5 à 3 jaar), dat wij proberen om ook met hen in gesprek te gaan.

Yasmine: Vaak ook op een creatieve manier met duplo of met de 3 huizen (Signs of Safety), waarbij wij met de kinderen op een speelse manier kijken, hoe gaat het met jullie, hoe gaat het thuis, wat loopt er goed maar ook, wat loopt er minder goed.

Cindy: Als het niet zo goed gaat met woorden, met materiaal, is gewoon het kind zien op zich ook al heel belangrijk. Wie zijn zij, hoe functioneren zij? Dat is iets wat heel sterk in evolutie is. Ik kan de vergelijking maken met vroeger. Ik vind het heel mooi, want daarover gaat het toch. De kinderen

kunnen ons heel belangrijke dingen brengen. Ik denk dat binnen de hulpverlening dat er evolutie gemaakt wordt. Maar dat er ook de bedenking gemaakt wordt, een jong kind die kan dat nog niet verwoorden, die zijn te klein om te zeggen wat er is. Terwijl wij moeten vaststellen dat dit helemaal niet zo is. Hoe jong zij ook zijn, zij kunnen ons heel wat vertellen.

Yasmine: En het is ook belangrijk als consulent dat de kinderen je eens kunnen zien of ook kunnen voelen wie is dat, wat doet die bij ons in het gezin. Om ook te kunnen werken aan die relatieopbouw, dan werkt het ook gemakkelijker om met kinderen in gesprek te gaan. Het is niet altijd evident, zeker bij kinderen die niet zo taalvaardig zijn. Maar we slagen er altijd wel in om kinderen er op een of andere manier bij te betrekken.

Nele: Cindy, jij zei daar juist, kinderen kunnen ons heel veel dingen brengen. Niet iedereen is daar altijd van overtuigd. Jij duidelijk wel, ik zie dat ook als je daar over aan het praten bent. Ze brengen je iets en wat doe je daar mee?

Cindy: In eerste instantie altijd luisteren naar hun verhaal. Ik denk dat dit heel belangrijk is. En ook aan hen proberen te duiden wie wij zijn, waarom komen wij. In eerste instantie, uitleggen wat is onze dienst. Dat is niet altijd evident. Maar zelfs met kleine kinderen aan de hand van tekeningen, van duplo's, kunnen wij wel uitleggen, "wij zijn er om te zien of alles goed gaat met de kindjes. Daarom kom ik ook met jou praten. Wij werken ook met andere mensen." Ook heel duidelijk zijn naar hen, "ik wil ook dat het voor jou goed is en wat kunnen wij daarin betekenen naar mama en papa toe."

Kinderen brengen soms zaken en wij gaan ook spreken over gevoelens. Zelfs heel jonge kindjes weten wat het is, wenen, bang zijn. Zij kunnen dingen brengen waarvan wij zeggen, "kijk, als er zaken zijn die moeten veranderen, wat wil jij dat wij doen? Wie kunnen wij daarover spreken?"

Yasmine: De terugkoppeling van het verhaal van de kinderen naar de ouders, is ook een heel belangrijke. Vaak merken wij dat kinderen dat ok vinden. En natuurlijk dat wij hun verhaal met de nodige zorg brengen. En sommige kinderen en jongeren vinden het ok dat zij er zelf bij zijn. Of dat zij het zelf kunnen brengen in het bijzijn van ons. Bijvoorbeeld aan de hand van tekeningen, dat het zo bij de ouders des te meer binnenkomt wanneer de kinderen het zelf kunnen brengen dan wanneer wij het brengen zonder dat de kinderen aanwezig zijn. Natuurlijk gaat er wel een volledig proces aan vooraf. Je moet dat met de kinderen bespreken, met de ouders bespreken, "zien jullie dat ook zitten?" Soms lukt dat wel en kom je tot heel mooie dingen.

Cindy: Kinderen zijn daar ook heel moedig in. Ik schrik daar ook wel vaak van. Wij gaan dat wel voorbereiden. Maar op het moment dat mama en papa mee aan tafel komen kunnen zij zeggen, "daarom heb ik dat getekend."

Een voorbeeld een situatie waarin het dossier al afgesloten werd omdat het ok was en later opnieuw werd aangemeld. Mama komt bij nieuwe partner terecht, in een situatie van intra familiaal geweld. Op het moment dat ik met dat meisje praat, eerste leerjaar (6 jaar), dan weet zij, van de vorige keer, kende zij al de duplo's en de tekeningen. En dan kan zij zeggen, "het is weer aan het gebeuren". Ik vond dat wel pakkend dat voor een kind dit meer betekent dan wij gedacht hadden, "het is daar dat ik het moet vertellen, het is daar dat er iets mee kan gebeuren."

Daarbij moeten wij altijd oppassen dat wij tegenover de kinderen altijd eerlijk blijven. Ik vind dat naar kinderen altijd heel belangrijk om ook te zeggen, "wij gaan proberen met mama te spreken om daar verandering in te brengen. Ook gaan wij andere mensen aan tafel zetten die kunnen helpen,

maar wij kunnen niet beloven dat wij het kunnen oplossen.” Het is belangrijk dat wij eerlijk blijven naar de kinderen.

Yasmine: Wij kunnen niet beloven dat wij niets gaan doen met hun verhaal. Als zij zaken brengen rond mishandeling of een noodsituatie zeggen wij dat wij daar ook wel iets moeten mee doen. Wij gaan altijd heel duidelijk met hen bespreken wat wij daar mee gaan doen. Maar wij gaan niet beloven dat wij daar niets mee gaan doen.

Nele: ik probeer mij dat voor te stellen. Maar, wat is bijvoorbeeld de jongste leeftijd dat je dit moet doen, vertellen dat je ongerust bent en dat je daar iets mee moet doen? Want misschien denken kinderen wel, ik ga iets vertellen, het is veilig, het zal hier blijven. Hoe doe je dat dan?

Yasmine: het is altijd heel belangrijk om dat vooraf te zeggen. Zoals Cindy daarnet zei, is het heel belangrijk om ons voor te stellen: wie zijn wij, wat doet onze dienst? Ik vind het heel belangrijk om dat altijd in het eerste gesprek te zeggen, “wij gaan heel vertrouwelijk om met wat je vertelt. Maar als je bepaalde zaken vertelt die echt niet ok zijn thuis, dan gaan wij daar wel mee aan de slag moeten.” Het vroegste waarbij je dat met een kind kan over in gesprek gaan, is al redelijk vroeg. Ik denk de leeftijd van 5-6 jaar, dat dit wel al mogelijk is, mits de nodige hulpmiddelen.

Cindy: Ik heb zo nog een kindje gehad die met de duplo’s papa letterlijk in de hoek ging zetten. “Papa moet in hoek staan, papa slaat.” Dit is op hun manier duiden dat kan niet, dat mag niet. Het is dan ook van, “niemand mag slaan, papa mag ook niet slaan.” Het is wel moeilijk om duidelijk te maken aan het kindje dat ik daar iets mee ga doen. Maar door elke keer te duiden van “dit mag niet, dit kan niet”, denk ik dat je een signaal geeft aan het kind. Erkenning ook voor hun verhaal, “wat er met jou gebeurt, is niet ok. Of wat er bij jou thuis gebeurt is niet ok.” Dan zie je vaak al een last van hun schouders vallen als je dat benoemt.